

Remissvar:

Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

U2024/02723

Sveriges förenade studentkårer, SFS, har erbjudits att lämna sina synpunkter på remissen av *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)*. SFS är en sammanslutning av studentkårer vid Sveriges universitet och högskolor. SFS har ett femtiotal medlemskårer vilka tillsammans representerar ungefär 390 000 studenter och doktorander.

SFS har i detta remissvar inhämtat inspel från våra medlemskårer med lärarutbildningar.

Övergripande kommentar

SFS håller inte med utredningens förslag om att införa höjda betygskrav för lärar- och förskollärarytbildningarna. Förslagen motiveras med att höjda betygskrav krävs för att studenterna ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Ifall betyg E inte är tillräckligt för att studenterna ska kunna tillgodogöra sig en högskoleutbildning behöver ändringar göras i grund- och gymnasieskolan – inte i högskolans antagningssystem. Utredningens förslag ställer orimliga krav på politikens förmåga att bedöma vilka utbildningar som ställer vilka krav på studenternas förkunskaper, vilket blir ett hot mot den akademiska friheten.

Utredningens förslag lär leda till färre behöriga sökanden och skada den breddade rekryteringen. Om söktrycket blir för lågt finns det risk att lärosäten behöver lägga ner hela utbildningar, vilket får en ännu större inverkan och leder till att ännu färre studenter examineras, vilket förvärrar lärarbristen.

SFS gör även bedömningen att höjda betygskrav kan få negativa konsekvenser för högre utbildning i stort. Utredningen motiverar betygskraven med att det behövs för att studenterna ska kunna läsa och ta till sig kurslitteraturen. Att endast lärar- och förskollärarytbildningarna omfattas av dessa skärpta krav väcker frågor om gränsdragningen och förslaget implikationer. Om behovet av höjda krav motiveras med att studenter ska kunna tillgodogöra sig utbildning, varför gäller det då inte alla akademiska program? Det riskerar att skapa en godtycklig och inkonsekvent styrning av högskoleutbildningen. Därför bör utredningens förslag om höjda betygskrav inte införas.

SFS vänder sig också mot den ökade detaljstyrningen som utredningens förslag skulle innebära av lärarutbildningarna. Det är bra att antalet examensmål minskar. Men utredningen innebär ändå en detaljstyrning av examensmålen och utbildningsinnehållet. Lärosätena behöver ges större möjlighet att utforma utbildningarna och studenterna behöver medverka i detta och kunna påverka. Allt för omfattande politisk detaljstyrning utgör ett hot mot kvaliteten på utbildningen samt den akademiska friheten för studenter, lärare och lärosäten.

SFS är även kritisk mot att så många olika ändringar av lärarutbildningarna genomförs samtidigt, utan att de till synes verkar samordnas. Ett flertal andra utredningar om skolan har nyligen presenterats eller ska presenteras inom en snar framtid. Exempelvis införs ämnesbetyg i gymnasieskolan hösten 2025, och förra månaden presenterades *Ett likvärdigt betygssystem SOU (2025:18)* som haft i uppdrag att lämna förslag på förändringar i betygssystemet och systemet för meritvärdering. Betänkandet *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)* gick precis på remiss. Hur passar förslagen i den här utredningen ihop med allt annat som sker? Hur ska effekterna av förslagen kunna följas upp? Det blir även svårt för studentkårerna och lärosätena att bevaka lärar- och förskollärarytbildningarna när så många ändringar sker samtidigt.

11 Bättre förberedda och mer motiverade studenter

11.3 Skärpta krav på kunskaper i svenska

SFS avstyrker förslagen. Vi vänder oss emot införandet av krav på särskilda betyg om C eller D i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3.

Utredningens bedömning är att "betyg E inte är ett tillräckligt krav för att garantera att studenterna kan tillgodogöra sig lärarutbildningen". Ifall betyg E inte är tillräckligt för att studenterna ska kunna tillgodogöra sig en högskoleutbildning behöver ändringar göras i grund- och gymnasieskolan – inte i högskolans antagningssystem. Dessutom blir antagningssystemet otydligt och svårt för de sökande att förstå sig på om olika utbildningar följer helt olika principer i antagningskraven. Utredningens förslag ställer orimliga krav på politikens förmåga att bedöma vilka utbildningar som ställer vilka krav på studenternas förkunskaper.

Förslaget innebär att utbildningar värderas och viktas olika. SFS vill även varna för den tänkbara dominoeffekt som förslagen om krav på särskilda betyg i vissa ämnen kan komma att få för antagningen till högre utbildning i stort. Om krav på betyg högre än E införs för lärar- och förskollärarytbildningarna är det inte orimligt att det på sikt sprider sig till fler utbildningar. Vad är det som säger att inte även fler utbildningar ska ha liknande betygskrav? Vart dras gränsen? Förslagen här kan få långtgående oönskade konsekvenser.

Förslagen kommer att medföra negativa konsekvenser i att det blir färre behöriga sökande, vilket inte vägs upp av att antalet avhopp beräknas minska något. Detta lär också kunna slå olika mellan olika ämnesinriktningar av lärarutbildningen. Särskilt studenter från studieovana hem eller med utländsk bakgrund lär missgynnas, och förslaget skadar den breddade rekryteringen. Förslagen harmoniserar inte heller med betydelsen av särskild

behörighet. Särskild behörighet sätts av lärosätena, och det är bra att de har den möjligheten. Staten bör däremot inte reglera antagningskraven till högre utbildning.

SFS anser att ett godkänt gymnasiebetyg ska vara ett kvitto på att man är behörig för högskolestudier. Dessutom tyder den senaste tiden rapportering på en utveckling mot betygsinflation i skolan, vilket i sin tur tyder på att högre betyg inte alltid motsvarar högre kunskaper, och ett betygskrav riskerar därför att missgynna de som får korrekt satta betyg.

11.7 Möjlighet att komplettera för behörighet

SFS delar inte utredningens bedömning om att lärosätena ska kunna anordna behörighetsgivande utbildning i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3.

För tydlighetens skull så ställer sig SFS positivt till att lärosäten ska kunna anordna behörighetsgivande och högskoleintroducerande utbildning, det fyller en viktig funktion och är en värdefull möjlighet för flera att nå behörighet. **SFS är därför inte emot** om lärosäten själva väljer att anordna behörighetsgivande utbildning i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3.

Men, till skillnad från naturvetenskapliga och tekniska ämnen, som bara vissa gymnasieelever läser, så är Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 en del av den grundläggande behörigheten till högre studier och något som alla blivande studenter behöver ha läst och blivit godkända i. Det är därför mindre rimligt att lärosätena ska anordna behörighetsgivande utbildning i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3, än i naturvetenskapliga och tekniska ämnen, och SFS befarar att det blir att flytta över utbildningskostnaden och ansvaret från gymnasieskolan till högskolan. SFS håller därför inte med utredningens bedömning och anser inte att det är en bra lösning.

SFS anser dock att om förslagen om höjda krav på särskild behörighet i Svenska 3 eller Svenska som andraspråk 3 införs (trots att SFS starkt motsätter sig dem), förutsätter det att studenter har möjlighet att komplettera betygen i dessa ämnen för att uppnå särskild behörighet, exempelvis på komvux. Därför är det lämpligt att UHR i så fall får det föreslagna uppdraget.

SFS vill även påpeka att prövning för ett högre betyg inom komvux innebär en kostnad för individen.

11.8 Krav på lämplighet för utbildningen

SFS avstyrker förslaget om att lämplighetskrav bör användas. SFS var kritisk mot lämplighetsbedömning när försöksverksamheten infördes. Vi har även tidigare avstyrkt det förslag om lämplighetskrav i vårt remissvar till *Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning (dnr U2020/03981/UH)*.¹

¹ [SFS remissvar till Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning](#), 2020.

SFS anser att lämplighetsprövning i normalfallet inte ska förekomma eftersom de inte är rättssäkra och riskerar att hindra personer med rätt förkunskaper från att studera. Istället bör urvalet göras utifrån den sökandes kunskaper och färdigheter. Utbildningen ska ge förutsättningar för alla behöriga sökanden att uppfylla utbildningens mål utifrån förkunskapskraven.

Dessutom har verksamhetsförlagd utbildning (VFU) delvis som funktion att bedöma studentens lämplighet i klassrummet. Innan man kan bli testad på detta sätt behöver man dock få möjlighet att öva och lära sig grunderna.

11.9 Det behövs fler som vill bli lärare och förskollärare

SFS avstyrker utredningens förslag. SFS anser att det bästa sättet för att höja läraryrkets status och locka fler att läsa lärarutbildningar är genom att öka läraryrkets attraktivitet exempelvis genom att förbättra lärares förutsättningar, lön, och arbetsmiljö.

11.10 Mål för antalet examinerade

SFS tillstyrker utredningens förslag om att avskaffa de mål för antalet examina inom lärarutbildningarna som regeringen har fastställt för varje lärosäte efter perioden 2025–2028. SFS anser att detta bör genomföras oavsett om förslaget om höjda antagningskrav införs eller inte.

SFS avstyrker utredningens förslag om ett uppdrag till UKÄ. UKÄ tar redan idag fram statistik över de områden som föreslås, för samtliga utbildningar. SFS ser därför inte syftet med att UKÄ ska få ett specifikt uppdrag rörande lärarutbildningarna.

12 Alternativa vägar till en lärarexamen

12.1 Fortsatt satsning på alternativa vägar till en lärarexamen

SFS avstyrker förslaget om förlängd försöksverksamhet med KPU 60 och KPU 75. Vi har tidigare avstyrkt förslaget att förkorta KPU från 90 högskolepoäng till 60 högskolepoäng i vårt remissvar till *Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan*, eftersom det sänker kvaliteten på KPU.²

SFS tillstyrker förslaget om att inte förlänga KPU för forskare, ifall intresset är mycket lågt kan det vara rimligt att inte fortsätta ge utbildningen.

SFS tillstyrker förslaget om att permanenta VAL, eftersom det skapar fler vägar in till högskolan för yrkesverksamma med lång erfarenhet, så att fler blir legitimerade lärare och förskollärare.

SFS är positiva till förslaget om att förlänga satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning, eftersom det exempelvis kan underlätta för de som redan arbetar inom skolan

² [SFS remissvar till Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan](#), 2021.

att utbilda sig till behöriga lärare, men vill betona att det är viktigt att det är väl strukturerat och uppstyrt så att kombinationen av studier och arbete inte innebär stress för studenterna.

12.2 UKÄ får i uppdrag att utvärdera de alternativa vägarna till en lärarexamen

SFS tillstyrker utredningens förslag, och framhåller att utvärderingen bör göras av UKÄ innan något av förslagen under *12.1 Fortsatt satsning på alternativa vägar till en lärarexamen* genomförs. SFS vill särskilt betona vikten av att kvaliteten på dessa alternativa utbildningar också undersöks. SFS anser även att arbetsintegrerad lärarutbildning bör ingå i utvärderingen.

SFS vill dock lyfta fram att om UKÄ ska få utökade regeringsuppdrag behöver även myndighetens resurser utökas, för att de nya uppdragen inte ska påverka UKÄ:s befintliga verksamhet negativt.

13 Ökat behov av samverkan

13.3 Samverkan för lärarutbildningarna ska öka

SFS är övergripande positiv till samverkan mellan lärosätena.

SFS anser att lärcentra kan vara bra som en plats för distansstudenter att mötas och få stöd samt få möjlighet att genomföra tentamen. SFS vill dock betona att det är just distansstudier som avses rörande lärcentra, inte campusutbildning. SFS vill även ta tillfället i akt att lyfta fram skillnaden mellan ett lärcentra och en filial. Ett lärcentra drivs av kommunerna. Utbildningar där sker i form av distansutbildning och har ingen direkt koppling till lärcentret. En filial eller ett mindre campus drivs av ett lärosäte, och det är lärosätet som är ansvarigt.

SFS avstyrker förslaget om att lärosätena ska få i uppdrag att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna. SFS är positiv till att lärosätena gemensamt planerar utbud och dimensionering, men anser inte att det bör göras genom regleringsbrev. Samverkansformen bör inte vara tvingande, utan ett sätt att underlätta planering. Annars ser SFS risk att lärosätenas autonomi inskränks, vilket påverkar studenterna. Det kan vara klokt att lärosäten hjälps åt för att kunna erbjuda studenterna en kvalitativ utbildning. Utredningen beskriver ett exempel där om ett lärosäte erbjuder ett annat lärosätes studenter en del av deras utbildning kan det göras exempelvis genom distansutbildning eller utlåning av personal. Ur ett studentperspektiv är utlåning av personal bättre än att delar av utbildningen bedrivs genom distansstudier eller att de själva ska behöva studera fysiskt vid ett annat lärosäte. SFS vill även lyfta fram att geografiska förutsättningar såsom avstånd mellan lärosätena påverkar hur lämpligt det är att samverka om utbildning.

SFS avstyrker förslaget om att medel ska avsättas för att stödja lärosäten i att tillsammans utveckla utbildningssamarbeten eller samarbeten mellan lärosäten och kommuner i form av lärcentrum. SFS vänder sig emot denna typ av sÄrlösningar. Istället föreslår SFS att

lärosätena ges en tillräcklig grundfinansiering för att det ska finnas utrymme för utveckling och mångfald i utbildningsutbudet och för samverkan.

SFS är tveksam till att medel avsätts för att stödja ämneslärarutbildningarna i små ämnen. Även här anser SFS att det måste finnas tillräcklig grundfinansiering för att även små ämnen ska kunna bedrivas, eftersom tillräcklig finansiering är själva grunden till en bra högre utbildning. Samtidigt är riktade medel ett bättre alternativ än att utbildningar i små ämnen inte alls kan bedrivas.

SFS vill slutligen lyfta studentinflytandet. Från 2026 minskar finansieringen till studentinflytandet med en tredjedel, enligt regeringens avisering i statsbudgeten. Ökade satsningar på distansutbildning och lärcentra kräver ökad finansiering av studentinflytandet. Allra helst ska dessa satsningar ske via ett ökat statligt anslag, alternativt från kommunerna som bedriver lärcentrat eller från lärosätet.

Även ökat samarbete mellan lärosätena innebär utmaningar för studentinflytandet. Redan idag lyfter studentkårer exempel på att det är svårt att nå ut till studenterna och att det finns förvirring kring vilken studentkår som ansvarar för vad. Om en kurs inom ett program på ett lärosäte ges av ett annat lärosäte – vilken studentkår ansvarar då för det? Även här behöver studentkårerna få ekonomiska resurser för att säkerställa studentinflytande vid samarbete.

13.4 Ökat behov av samverkan mellan lärosäten och skolväsendet

SFS är positiv till att lärare på lärar- och förskollärarytbildningarna även är yrkesverksamma inom skolan i form av förenade anställningar, vilket är vanligt inom läkarutbildning, och vi har tidigare tillstyrkt ett sådant förslag i vårt remissvar till *Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären*.³ SFS anser att denna typ av anställningar kan öka kvaliteten inom lärar- och förskollärarytbildningarna såväl som inom forskningen.

SFS vill betona att högre utbildning bedrivs på vetenskaplig- eller konstnärlig grund och beprövad erfarenhet, och för att en student ska få bästa möjliga utbildning är det viktigt att kunskapen förmedlas av vetenskapligt eller konstnärligt kvalificerade lärare. Det är positivt för studenterna om deras högskolelärare även har praktisk anknytning till yrket, och det ger utbildningen en relevant arbetslivsanknytning, men samtidigt är det viktigt att forskningsanknytningen bibehålls genom forskande lärare.

SFS har inga synpunkter på utredningens bedömning att praktisk forskning genom ULF-avtal är viktigt.

SFS vill betona att eventuell nationell samverkan mellan lärarutbildningarnas intressenter måste inkludera studentrepresentation.

³ [SFS remissvar till Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären](#), 2024.

13.5 Utvecklingen av samverkan ska följas upp

SFS avstyrker förslaget. SFS är inte principiellt emot förslaget men vill betona att det innebär en ökning av lärosätenas administrativa börda, som redan är hög. Om UKÄ ändå får ett uppdrag bör det även medföra proportionerligt ökade resurser för myndigheten, så att inte övrig verksamhet behöver nedprioriteras.

14 Utveckla innehållet i lärarutbildningarna

14.1.1 Utrymme för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier ska öka

SFS avstyrker utredningens förslag. Det beror inte på att SFS är emot en ökning av ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier. Vi anser att de utgör väldigt viktiga delar av lärarutbildningen. Vi förstår också utredningens ambition om att frigöra mer tid för exempelvis läs- och skrivinlärning.

Anledningen till att SFS avstyrker är för att förslaget innebär att UVK minskar med 15 hp, och vi ställer oss tveksamma till hur det påverkar kvaliteten på utbildningen. Förslaget innebär en detaljerad styrning av utbildningarna. SFS ser hellre att detaljregleringen minskar så att lärosätena själva kan ta mer ansvar för hur tiden ska fördelas. Det är lärosätena och lärarna som tillsammans med studenterna bäst kan avgöra vad som ska ingå i utbildningen. Regeringen behöver lita på denna kompetens.

14.1.2 Det fritidspedagogiska området ska stärkas

SFS avstyrker med samma motivering som ovan.

14.1.3 Det förskolepedagogiska området ska stärkas

SFS avstyrker med samma motivering som ovan.

14.2.1 UVK ska minskas från 60 till 45 högskolepoäng

SFS avstyrker dock förslaget att minska UVK med 15 hp. Detta eftersom vi ställer oss tveksamma till hur det påverkar kvaliteten på utbildningen att minska UVK med den omfattningen.

Utredningen menar att kognitionsvetenskap behöver beredas ett större utrymme inom UVK. SFS har tidigare avstyrkt förslag om att specificera i vilken mån kognitionsvetenskap ska ingå i UVK, med motiveringen att det behöver vara upp till varje lärosäte att besluta om, och SFS står fast vid denna bedömning.⁴

⁴ [SFS remissvar till Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan](#), 2021.

14.2.2 UVK ska inriktas mot den kommande yrkesutövningen

SFS tar inte ställning till det exakta innehållet som ska ingå i UVK. Utredningens förslag tar bort visst innehåll i UVK samtidigt som annat läggs till, och SFS bedömer inte att detaljstyrningen av UVK minskar. Lärarutbildningarnas innehåll är till stor del detaljstyrt i lag och förordning, vilket påverkar både utbildningskvaliteten och den akademiska friheten negativt, eftersom lärosätenas möjlighet att utforma utbildningarna tillsammans med studenterna är begränsad. SFS ser det som positivt att utredningen anger att den har som mål att studenterna på lärarutbildningarna ska bli bättre förberedda för sin yrkesutövning. Det måste dock vara lärosätena, inte politiken, som avgör hur detta ska tillgodoses i praktiken. SFS anser därför att detaljstyrningen måste minska.

14.3 KPU 90 ska få en ny utformning

SFS avstyrker utredningens förslag om att korta ner UVK för KPU 90, med samma motivering som ovan.

14.4 Yrkeslärarutbildningen ska utvecklas

SFS avstyrker förslagen med samma motivering som ovan.

14.5.1 Övningsskolor är fortsatt viktiga

SFS delar utredningens bedömning. VFU kan utgöra en flaskhals för genomströmningen i lärarutbildningarna och det är därför viktigt att vidta åtgärder för att underlätta detta. När UKÄ tidigare har utvärderat arbetet med övningsskolor och övningsförskolor så har de kommit fram till att de har varit ett bra koncept och positivt för VFU, vilket gör SFS positiv till fortsatt satsning på övningsskolor. Övningsskolor bidrar också till en mer likvärdig bedömning av studenterna.

14.5.2 En del av utbildningen bör vara förlagd i skolan eller förskolan under det första läsåret

SFS håller med utredningens bedömning om att det är bra att komma ut i verksamheten redan under det första läsåret så studenterna tidigt i utbildningen får uppleva hur det är, få praktisk erfarenhet, och upptäcka om det kommande yrkeslivet passar dem eller inte.

SFS anser dock att det ska vara upp till lärosätena att själva besluta när olika utbildningsmoment förläggs.

14.5.3 Huvudmännen har ett stort ansvar för den verksamhetsförlagda utbildningen

SFS delar utredningens bedömning. Skolhuvudmännen kan behöva ta ett större ansvar i att tillhandahålla VFU-platser både för att studenterna ska kunna genomgå utbildning utan hinder samt för att försäkra sig om sin egen kompetensförsörjning.

SFS vill också lyfta fram vikten av att studenter får en VFU-plats nära sitt campus eller där de bor. Tillgången till VFU-platser varierar runt om i landet. På vissa lärosäten kan studenterna tvingas pendla långa sträckor eller skaffa ett tillfälligt boende för att kunna genomföra sin VFU. Det varierar även mycket om studenten blir ersatt för merkostnader i form av resor eller dubbelt boende. Kostnader som inte ersätts blir kännbart ekonomiskt och försvårar för studenten att genomföra utbildningen. SFS anser att studenter ska bli ersatta för sina VFU-kostnader.

14.6.1 Ökad omfattning av ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier

Eftersom SFS avstyrker förslag 14.1.1 **avstyrker** vi även detta.

15 Ökat fokus på kognitionsvetenskap

15.4 Ökat fokus på kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna

SFS avstyrker utredningens förslag om att utveckla examensmålen. SFS invänder inte mot kognitionsvetenskapens relevans. Det som SFS vänder sig mot är att förslaget kommer göra examensmålen ännu mer omfattande, och att de föreslagna examensmålen har en hög detaljnivå. Lärarutbildningarna har redan i dagsläget för många examensmål – fler än andra utbildningar – och flera av målen är mycket detaljerade. Det innebär att väldigt mycket av utbildningsinnehållet är reglerat, vilket i sin tur begränsar lärosätenas möjligheter att påverka och utforma utbildningarnas innehåll. Det är ett hinder för utbildningens relevans och användbarhet. Om antalet mål blir för många eller för omfattande finns det en risk att studenterna inte får tid till den fördjupning inom ett ämne som kan förväntas av utbildning på högskolenivå. SFS är därför skeptisk till att öka omfattningen av examensmålen ytterligare.

SFS har även tidigare avstyrkt att kognitionsvetenskap ska ingå i UVK, vilket föreslogs av *Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan*. SFS motivering var följande:

“[...] det vedertagna förfarandet är att institutionsstyrelse eller motsvarande fastställer kursplan och litteraturlista. Denna process blir en slags intern kontrollmekanism där kollegiet hjälper till att kvalitetssäkra den kursansvarige lärarens planering. Det är redan ett krav i högskolelagen att all UVK ska vila på vetenskaplig grund och UKÅ granskar i utbildningsutvärderingarna att den vetenskapliga miljön och lärarnas vetenskapliga kompetens är tillfredsställande. Att ytterligare reglera vilka specifika forskningsområden som ska ingå

inom ett ämne för att det ska anses vara vetenskapligt förankrat är en långtgående politisk detaljstyrning som SFS principiellt inte kan ställa sig bakom.”⁵

15.5 Kognitionsvetenskap bör ingå i de ämnesdidaktiska studierna

SFS delar inte utredningens bedömning. SFS är inte emot att kognitionsvetenskap ingår i de ämnesdidaktiska studierna, men anser att detta inte bör regleras. Det bör vara upp till lärosätet att avgöra innehållet i utbildningen.

15.6 Lärarutbildare behöver fortbildas i kognitionsvetenskap

Eftersom SFS avstyrker 15.4 så **avstyrker SFS** detta förslag. SFS är dock inte emot att lärarutbildare fortbildas i kognitionsvetenskap, men anser inte att det behöver göras genom ett uppdrag till lärosäten. Om 15.4 ändå genomförs så är det lämpligt att lärarutbildare fortbildas i kognitionsvetenskap.

15.7 Ökade satsningar på kognitionsvetenskap ska utvärderas av UKÄ

Eftersom SFS avstyrker 15.4 så **avstyrker SFS** detta förslag.

15.8 Satsning på forskning i kognitionsvetenskap med relevans för lärarutbildningarna

SFS delar inte utredningens bedömning. SFS anser att det är bättre att säkerställa att lärosätena har tillräcklig finansiering för att bedriva forskning snarare än att genomföra riktade satsningar mot specifika områden. Forskarna och lärosätena bör själva avgöra vilken forskning som behövs, det bör inte göras på politisk nivå.

16 Ökat fokus på undervisning om läs- och skrivinlärning

16.4.1 Förskolan ger grunden för läsinlärning

SFS avstyrker förslaget eftersom det innebär att examensmålen blir ännu mer omfattande och detaljerade, med samma argument som under 15.4. SFS har inget emot fonologi eller att studenterna lär sig fonologisk medvetenhet, SFS vänder sig mot detaljstyrningen av examensmålen och därigenom utbildningen som förslaget skulle innebära.

⁵ [SFS remissvar till Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan](#), 2021.

16.4.2 Systematisk och evidensbaserad undervisning om grundläggande läs- och skrivinlärning i grundläroutbildningen

SFS avstyrker förslaget med samma motivering som ovan.

16.7 Läsning och skrivande är viktiga processer i alla läroutbildningar för grundskolan

SFS har inga synpunkter på utredningens förslag om att ett befintligt examensmål ska kvarstå. Som framförts ovan har dock läroutbildningarna för många examensmål.

17 Uppdaterade examensmål

17.3 Förslag till nya examensmål

SFS tar inte ställning till innehållet i examensmålen.

SFS är mycket positiv till att antalet examensmål för samtliga läroutbildningar minskar (även fast vissa av utbildningarna fortsatt har många examensmål). Samtidigt anges det att en del av minskningen av antalet examensmål beror på att vissa mål slås samman. Frågan är då om det styrda utbildningsinnehållet i praktiken faktiskt minskar eller om innehållet till en del är detsamma, det vill säga att antalet mål minskar men att en del av dem genom hopslagning istället blir mer omfattande.

SFS har i tidigare avsnitt avstyrkt ändringar i examensmålen eftersom förslagen gör examensmålen mer omfattande och innebär ökad detaljstyrning av läroutbildningarna.

18 Kvalitetsförstärkningar för läroutbildningarna

18.2.2 Särskilda ersättningsbelopp ska införas för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier

SFS föreslår i första hand:

- att ersättningsbeloppen höjs
- samt att andelen HPR minskar och HST ökar

för samtliga utbildningsområden.

I andra hand lämnar SFS nedanstående synpunkter.

SFS tillstyrker utredningens förslag om att ersättningsbeloppen höjs. SFS anser att detta bör göras oavsett om utredningens förslag om betygskrav införs eller inte. SFS är positiv till att utredningen lyfter fram vikten av läroledd undervisningstid. Högre utbildning är kraftigt

underfinansierad sedan en längre tid.⁶ Det har stora negativa effekter på utbildningens kvalitet, såsom att svenska studenter har näst lägst lärarledd undervisningstid i Europa.⁷

Särskilt lärarutbildningarna missgynnas av dagens system med HPR och HST, där lärosätena inte får full ersättning för utbildningens kostnad om inte alla studenter tar poäng och examen. Det vore därför förödande för kvaliteten på lärarutbildningarna om utredningens förslag på betygskrav införs – som kraftigt kommer minska antalet nybörjare – utan att förslaget om ersättningsbeloppen genomförs.

Samtidigt behövs det kraftigt höjda ersättningsbelopp inom samtliga utbildningsområden. Utredningens förslag om att införa särskilda ersättningsbelopp för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier inom HSTJ och NTF bidrar till att något förbättra den ekonomiska situationen för lärarutbildningarna, men ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier utgör bara en del av lärarutbildningarna. Utredningens förslag är för snävt. Det behövs betydligt större satsningar för att komma till bukt med den långtgående urholkningen av högre utbildning. **SFS föreslår** därför att höjningen genomförs för hela HSTJ- och NTF-området.

SFS tillstyrker även att HPR minskar och HST ökar för utbildningsområde Undervisning. Som tidigare nämnt missgynnas utbildningarna av dagens system med HST och HPR. SFS anser att systemet med HPR bör tas bort, eller åtminstone minska i betydelse. Det skulle leda till en ökad stabilitet i finansieringen, det nuvarande problematiska incitamentet att öka genomströmningen genom sänkta kunskapskrav skulle hanteras, samtidigt som en utveckling av utbildningsutbudet möjliggörs. En minskning av HPR har redan föreslagits av Produktivitetskommissionen, som anser att ersättningen i resurstilldelningssystemet inom den högre utbildningen bör viktas om från HPR till antal HST, just för att minska incitamentet att sänka kunskapskraven.⁸ SFS är därför positiv till att utredningen har uppmärksammat detta, trots att förslaget bara gäller för ett utbildningsområde.

18.2.3 Övriga åtgärder för att stärka utbildningarna

SFS har redan tagit ställning till förslagen i svar ovan (13.3 och 15.6) och hänvisar dit.

19 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

19.1 Ikraftträdande

SFS avstyrker förslaget om ikraftträdande den 1 juli 2027. Det är en för snäv tidsplan, om förslagen införs behöver lärosätena ha tillräcklig tid för att skapa nya kursplaner.

⁶ SULF, [30 år av underfinansiering - Hur systemfelet i resurstilldelningen sänker den högre utbildningen](#), 2024.

⁷ Eurostudent, 2024, [Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. EUROSTUDENT 8 Synopsis of Indicators 2021–2024](#).

⁸ SOU 2024:29, [Goda möjligheter till ökat välstånd](#).

19.2 Övergångsbestämmelser

SFS har inga synpunkter på utredningens förslag.

Elsa Berlin
Vice ordförande
elsa.berlin@sfs.se
070-545 70 45

Mathilda Fredriksson
Politisk sekreterare
mathilda.fredriksson@sfs.se
076-544 01 02